

TÜRKİYE EĞİTİM SEKTÖRÜ ÇALIŞMASI KONFERANSI

Değerli konuklar, şimdi huzurlarınıza,

9. Kalkınma Planında Eğitim ve Eğitim Sektörü Çalışması İlişkilerini ele alan konuşmasını yapmak üzere, Devlet Planlama Teşkilatı'ndan Sayın Kemal Madenoğlu'nu davet ediyorum.

“ Son olmanın getirdiği bir takım avantajlar olmasına rağmen, bir takım dezavantajlar bence daha fazla.

Ben mümkün olduğunca o dezavantajları minimize ederek ve bir yönüyle bugünkü yorgunluğunuzu daha fazla uzatmadan ama diğer yönüyle, aldığınız hazzı da, bugünün hazzını da çok fazla örselemeden bunun devamını sağlayacak, belki bir diğer yönüyle de zihninizdeki soru işaretlerini pekiştirecek ve onların devamını sağlayacak kısa bir kapanış yapmayı planlıyorum.

Tabii burada benim için görünen başlık, 9. Kalkınma Planında Eğitim ve Eğitim Sektörü Çalışması ile ilişkisi.

Birincisi, açıklığa kavuşturmamız gereken bir husus, henüz 9. plan çıkmadı. Bildiğiniz gibi planlar Meclis tarafından nihai olarak onaylanıyor. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlıkları yapılıyor, Bakanlar Kurulu'na sevkediliyor, Bakanlar Kurulu nihai halini Meclise sevk ediyor, Mecliste tartışıldıktan sonra geçerlilik kazanıyor.

Şu anda planın henüz hazırlık aşamalarındayız.

Henüz 9. planda ne olacağına dair netleşmiş herhangi bir husus yok.

Yalnız bu yönde yapılan çalışmalarını sizlere kısaca özetlemek istiyorum.

Birincisi, geleneksel olarak bizim yıllardır her plan için yaptığımız özel ihtisas komisyonları var biliyorsunuz, hemen hemen her sektör için bu yapılıyor. Eğitim için de, ilk, orta ve yüksek öğretim için bu komisyonlar toplandı ve bu komisyonların teşekkülünde yer alan, ilgili kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerden değerli uzmanlar ve temsilcilerin katılımıyla hazırlandı. Ve bu süreci geçirdik yani özel ihtisas komisyonları toplandı ve raporlarını hazırladı. Yalnız hazırlık çalışmaları bunlardan ibaret olmuyor. Bir diğer aşamasını gerçekleştirdik, o da, bildiğiniz gibi 9. Kalkınma Planı -daha öncekiler beş yıllık idi- bu dokuzuncu, özellikle Avrupa Birliği süreci ile ilişkisi anlamında, 7 yıl olarak tasarlandı ve yedi yıllık bir plan olacak.

Bu amaçla, yedi yıl sonra Türkiye'nin ulaşmak istediği noktayı belirlemeye yönelik olarak bir çalışma da; toplumun yine değişik kesimlerinden, makro ekonomiden tutun, eğitime, sağlığa kadar, daha önce planlama ve kalkınma konusunda kamuda ya da uluslararası örgütlerde üst düzey çalışmış insanları bir araya getirdik, bunlardan bir katkı aldık. Daha sonra tüm kamu kuruluşlarının müsteşarlarını bir araya getirdik, onlardan önemli katkılar aldık. Ve şu anda planın stratejisi hazırlanma aşamasında.

Dolayısıyla, bir plan ortada olmadığı için benim burada size kısaca özetleyeceğim; bugüne kadar yapılan çalışmalar, özellikle Özel İhtisas Komisyonu'nda -çünkü en katılımcı olan o, oradan çıkan sonuçları kısaca özetleyeceğim.

Aslında Dünya Bankası'nın yaptığı bu çalışmanın, bizim plan özel ihtisas komisyonları çalışmalarıyla ciddi oranda bir örtüşmesi var. Ama bazı farklılıkları da var, onları dile getireceğim ama en azından ana alanlar itibariyle buna kısaca değinmek istiyorum.

Dört tane ‘ana stratejik alan’ ortaya çıktı bu rapordan. Birincisi; erişim ve farklılıkların azaltılması ki raporda da aynı şekilde yer alıyor. İkincisi; kaliteli eğitim fırsatlarının yaygınlaştırılması. Üçüncüsü; eğitimde kalite, güvence ve standardının getirilmesi ve belki burada -raporlarda aslında değiniliyor ama- bu toplantıda bugün çok fazla gündeme gelmeyen, belki gruplarda çalışıldığı anlaşılan; kurumsal kapasite sorunu, bir dördüncü stratejik alan olarak görünüyor. Ki ben boyutunu çok önemsiyorum, ‘niye’ dersiniz, şöyle; bugün bir özet olarak -özetin özeti hatta- ne olabilir diye baktığımız zaman, yani ‘nasıl bir insan yetiştirmek istiyorsunuz bu eğitim sisteminde’ dediğimiz zaman, aslında ayakları üzerinde durabilen, hem insanca yaşayabilen ve değişen bütün koşullara ayak uydurabilen bireyler yetiştirmek istiyoruz. Eğitim sisteminden beklenen, bu özellikler.

Aslında bunları oluşturacak kurumsal yapılarımızı da buna benzetebiliriz. Yani ezberci olmayan, -bizim çok fazla bugün şikayet edegeldiğimiz- ezberci olmayan, yani eskiden beri yapageldiğini tekrar eden bir yapıdan, daha çok adaptasyon kabiliyeti olan, değişen şartlara ayak uydurabilen, ileriye görebilen, buna yönelik donanımlarını artıran bir insan bekliyoruz.

Aslında, bu kurumsal kapasite noktasında, bence, bugüne kadar, bu ana kadar tartıştığımız içerik odaklı tartışmanın yanında belki bu konuya da ayrı bir zaman ayırıp, nasıl öğrencilerden, eğitim sisteminden bunu bekliyor isek, kurumlarımızdan da aynı nitelikleri beklememiz gerektiğini düşünüyorum.

Örneğin Türkiye’de eğitimden sorumlu olan kurum ve kuruluşların sürekli kendini yenileyebilen, ezberci olmayan, değişen şartlara ayak uydurabilen, ileriye görebilen bir yapıda olması gerekiyor ki eğitim sistemimizi de ona göre organize edebilelim.

Aslında bu bence, bugün hem yaşadığımız bir sorun hem de olması gereken, ileriye dönük olarak bu yönde adımlar atmamızı gerekli kılan bir husus.

Dolayısıyla bu husus, özellikle -Batuhan Bey'di değil mi- o grupta tartışılan konular arasında -buna değinmişler- yani gerçekten, -ben bu grupta değildim, orta öğretim grubundaydım- bu husus çok önemli. Örneğin; bu çalışma, bizim geleneksel olarak birçok kamu kurumumuzda hatta sivil toplum kuruluşlarımızda yapılamayan önemli bir açıdan konuya bakmayı bize taşıdı.

O da nedir? Birincisi öncelikle bir analitik yaklaşımla konuyu irdeleme. Bunun üzerinden o alandaki temel sorun alanlarını belirleme, belki kaldıraç noktalarını belirleme. Ve onun üzerinden birtakım stratejik alanların ve önceliklerin çıkartılması.

Aslında olması gereken bu ama birçok kurumumuz, -buna öz eleştiri yaparak kendi kurumumu da dahil ediyorum- maalesef bu yapılanmayı sergileyemiyoruz.

Hatta ülke olarak bu yönde ciddi sorunlarımız olduğunu düşünüyorum. Karşılaştığımız herhangi bir sorunu analitik olarak değerlendirme ve onun üzerine bir hedef ve bir öncelik sıralaması yaparak bunu aşma çabasını gösterme yaklaşımımız, maalesef yeterlice gelişmiş değil. Yok demek istemiyorum, yeterince gelişmiş değil.

Eğitim gibi bir alanda, nesillerin önümüzden sürekli akmakta olduğu bir alanla ilgili olarak tabii ki bu, böyle bir eksiklik, çok daha bariz bir şekilde kendini gösteriyor.

Bu açıdan, ben ümit ediyorum, bunu Milli Eğitim Bakanlığı ile ve eğitimle ilgili olabilen tüm kurumlarla, tüm taraflarla, sivil toplum örgütleri, üniversitelerle bu sorunu, bunun yönetim sorunu aynı zamanda,

-burada sadece Milli Eğitim Bakanlığı'na ben sorunu indirgemiyorum, tüm kurumlar için bu geçerli, yerel yönetimler için geçerli, dolayısıyla tüm sisteme ilişkin olarak- bizim bunu başka bir oturumda çok daha kapsamlı olarak tartışmamızda yarar var diye düşünüyorum.

Eğer bunu gerçekleştirmez isek, buradaki analizler ve burada getirilen öneriler ve bugüne kadar tüm yapılan çalışmaların hayata geçirilmesi, bu konuda bir adım atılması maalesef mümkün değil. O açıdan ben, bu konunun tekrar -birçok insan bunun farkında, birçok katılımcımız, değerli katılımcılar bunun farkında- ama bunu tekrar gündemimize taşımak istiyorum.

Bir diğer husus; özellikle bizde eğitim gibi coğrafi alanımız ve nüfusumuzu dikkate aldığımız zaman, araştırmaya ve analize yönelik olarak birçok kapasitemiz olmasına rağmen, özellikle üniversitelerde -arada üniversiteden birçok arkadaşla bu konuyu konuştuk, çok önemli bir konu bu- bizim mevcut durumumuzu analiz etme konusunda maalesef yeterli değiliz.

Akademik hayatta eğitim alanında faaliyet gösteren birçok bölümümüz, fakültemiz ve öğretim üyemiz, araştırmacımız olmasına rağmen bu kapasiteyi ülkenin ihtiyaçları noktasında gündemlerine taşıyacak ve onların bu kapasitesini, bu sorunların çözümü için kullanabilecek mekanizmaları oluşturabilmiş değiliz.

Bu, birçok alan için geçerli ama eğitim için çok daha vahim bence. Çünkü 'insan' konusu olduğu için bir bakıma, diğer dünyadaki tecrübelerden bağımsız olarak, ayrıca onlara ilave olarak, bizim kendi içimizde kendi yapımıza özgü olarak, birtakım çalışmaları, analizleri, uyguladığımız birtakım politikaları ve uygulamaları, eğitimde onları analiz edecek, onlardan yola çıkarak yeni feedback'ler verecek bir

sistemi, mekanizmamızı maalesef kurabilmiş, yeterince işletebilmiş değiliz. Bunu da çok önemli bir sorun olarak görüyorum. Hem ülkesinde hem dünyada insanlar yetiştirmek açısından, sonuca odaklı eğitim sistemimizi ve kültürümüzü dönüştürmek bence önemli.

Okul öncesi eğitimi ortak bir şekilde vurgulandı. Tabii bu başarı konusu da, -başarıdaki dengesizlik- daha doğrusu, çok az bir kısmının çok başarılı olması, diğer geniş bir kesimin çok geride kalması, aslında bence Türkiye için çok önemli bir açmaz ve bu açmazı önümüzdeki yıllarda tahmin ediyorum, vereceğimiz ağırlıkla çözüme yoluna gideceğiz.

Bir de şunu teslim etmek gerekiyor, aslında eğitim alanında -ben şahsen eğitimci değilim ama gözlemlerim ve şu ana kadarki birikimim- bir çözüm yok aslında. Bu 'bir' çözüm yolu. Yani bir noktada 'tamam ben doğruyu buldum bitti' diye bir şey yok, sürekli bir arayış içerisinde, sürekli bir dönüşüm içerisinde. Hem realitesi bunu dayatıyor, ama işin tabiatı da öyle zaten. Bitmiyor. Dolayısıyla bunu kabul etmemek gerekiyor.

ÖSS sistemini, tabii onu da aynı çerçevede, orta öğretim ve yüksek öğretim çerçevesinde tartışmaya devam edeceğiz.

Evet, çok kritik bence; Türkiye'nin şu geldiği aşamada çok kritik bir konu, öğretmen konusu. Ben son bir-bir buçuk yıldır, bir bakıma bu alana gönül verdim. Ve elimden gelen gayreti gösteriyorum ve tahmin ediyorum, önümüzdeki günlerde, bu alanda ciddi bir hamlenin başlamasını bekliyorum.

Çünkü özellikle eğitime erişim ve kalite konusunda; birincisi altyapı, bizim çok ciddi bir sorunumuzdu. Nedir, derste istediğiniz kadar kaliteyi aramaya çalışın eğer bir sınıfta siz 50-60-70 kişiyle öğrenim

görüyorsanız, kaliteyi yakalamak mümkün değil. Dolayısıyla altyapı bu anlamda çok önemli.

Bu alanda son üç-dört yıldır çok ciddi mesafeler katettik aslında. Burada hem kamunun, hem özel sektörün, hem sivil toplum örgütlerinin katkısı hiçbir şekilde inkar edilemez.

Öte yandan, içeriğe yönelik olarak -eğitimin içeriğine yönelik olarak, ciddi bir müfredat çalışması yapıldı. Bu müfredat çalışması gerçekten takdire şayan bir çalışma, bu açıdan Talim Terbiye'yi bu vesileyle kutlamak istiyorum. Ancak bunu operasyonel hale getirecek araçlarımızı yeterince oluşturmuş değiliz.

Dolayısıyla, ve operasyonel hale getirmemizdeki en önemli anahtar öğretmendir. Öğretmenlerimizin hem yetişme biçimleri olarak hem de buldukları ortamlar itibariyle buna adaptasyonları çok zor.

Bunu kabul etmemiz lazım, bu bir realite. Bir de bu müfredat değişikliği içerisinde, temel bir zihniyet dönüşümü de var.

Dolayısıyla herhangi bir teknik bir öğretim biçimindeki değişiklik gibi bir değişiklik öngöremezsiniz. Burada zihniyetlerde ciddi bir dönüşüme ihtiyaç var. Dolayısıyla bu, gerçekten büyük bir hamleyi gerektiriyor. Sürekli eğitimi gerektiriyor mevcut öğretmenler için.

Özellikle YÖK'ü yeni duydum, buna çok sevindim, YÖK ile beraber ortak bir çalışmanın içine girilmiş olmasına çok memnun oldum.

Ama mevcut öğretmenlerimizin bir an evvel belki eğitici öğretmenler yetiştirerek özellikle iletişim kapasitelerini geliştirmeliyiz, çünkü artık verici olmaktan çıkıp, kolaylaştırıcı olan bir öğretmene ihtiyacımız var. Ve bu da çok ciddi bir dönüşümdür bir öğretmen için. Bunu da ancak, çok önemli, özellikle iletişim becerileri gelişmiş birtakım eğitimcilerle veya sürekli yapabiliriz.

Bu anlamda ben ÷lkede finansman sorunu olduğunu düşünmüyorum. Çünkü çok da finansmana ihtiyaç yok bu alanda.

Ama bu işe gönül vermiş, bir ÷lke olarak gönül vermiş taraflara ihtiyacımız var. Burada sivil toplum örgütlerine bence çok iş düşüyor. Onlara özellikle buradan, bu çabanın içerisine davet ediyorum. Bu merkezi ve ademi merkeziyetçi yapıda okulların yönetilmesi, yetki, kaynak ve özerklik verilmesi konusu, özellikle kurumsal kapasite bağlamında, öğrenen kurumlar anlayışı bağlamında çok büyük önem arz ediyor. Kaynakların eşitsizlikleri ve erişim konusundaki yansımalarının özellikle dersane süreci olsun, bölgeler arası farklılıklar anlamında, gelir gruplarının farklılıkları anlamında yarattığı sorunların farkındayız. Hayat boyu eğitim.

Reform alanları içerisinde burada benimsenecek yaklaşım; - aslında bizim planda, Plan Özel İhtisas Komisyonu'nda dile getirilen ve bu çalışmada da öne çıkan o stratejik yaklaşım, isterseniz Özel İhtisas Komisyonu'ndan aktarayım- bu amaçları gerçekleştirebilmek için iletişim ve etkin bir diyaloga dayalı politika oluşturma süreci öngörülüyor yaklaşım olarak.

Burada da görüldü ki, aslında bizim paylaşmamız, hem bireyler birebir birikimleri anlamında hem de kurumsal sorumluluklar ve görüşler anlamında, sürekli paylaşım içerisinde olmamız ve diyalog içerisinde olmamız ve sürekli yeniliklere açık olmamız, bu süreci sağlıklı bir şekilde yürütmemizde en önemli etken diye düşünüyorum.

Başta ön yargılarla sabitlenmiş pozisyonlarla adım attığımız zaman, eğitim gibi çok önemli bir konuda bizim mesafeler almamız biraz zor görünüyor. O açıdan bu alanı ben çok önemsiyorum. Kurumlar, bireyler ve değişik kesimler arasında, değişik tabakalar arasında diyalogun geliştirilmesi çok büyük önem arz ediyor.

Kurumsal kapasite diğer bir öncül. Bir diğeri ise, bu açıdan öncelikleri olan somut göstergeleri, zamanlanmış iş süreçlerinin tanımlandığı bir uygulama süreci. Hızlı bir dönüşümü gerçekleştirmek için gerekiyor.

Karar almada birtakım yetkileri delege etme, yine kurumsal kapasite anlamında önemli. Bunun sürekli izlenmesi ve revizyon edilmesi anlamında, geri besleme süreçlerinin kurulması önemli.

Aslında sonuçları itibariyle çok büyük paralellikler arz ediyor bizim plana yönelik çalışmalarımız ile Dünya Bankası'nın bu çalışması.

Biz tabii birçok alanda Dünya Bankası ile çok ciddi çalışmalar yürütüyoruz. Ve bu alanda Dünya Bankası'nın bizim açımızdan, ülkemiz açısından, dünyadaki oluşmuş birikimleri aktarma noktasında, dünyadaki deneyimleri ülkemize taşıma noktasında, gerçekten çok ciddi katkısı var.

Aslında farkında değiliz ama burada bu tür bilgiler aktarılırken şunu da hissediyoruz; dünyada ne olup bitiyor, nerede ne yaşanmış, hangisinde hangi olumsuzluklar yaşanmış, hangi yöntemde sorunlarla karşılaşmış; bunların da buraya taşındığını, bu ortamlara taşındığını hissediyoruz. Dolayısıyla tekrar bir arayışla 'acaba başka bir ülkede şu uygulandı da farklı bir sonuç verdi mi' gibi kafamızda sürekli bir arayış, çok fazla olmuyor.

Dünya Bankası'nın bu deneyimi süzerek ülkemize taşımasını, özellikle ciddi dönüşümlerin gerektirdiği bazı alanlar açısından ben hayati görüyorum. Bu vesileyle gerçekten kendilerine çok teşekkür ediyorum. Birçok alanda ama özellikle eğitim alanında yapılan çalışmalar bizim için çok daha önemli.

Dolayısıyla hem yöntem olarak hem sonuç olarak hem de bu ortamda bütün bunların paylaşılması anlamında verdikleri katkılardan dolayı Dünya Bankası temsilcilerine, çalışanlarına çok çok teşekkür ediyorum ülkem adına.

Ben çok daha fazla vaktinizi almak istemiyorum. Aslında söyleyecek çok şeyim var ama vakit ilerledi. Aslında zaman çok takvime göre bunun farkındayım, ama tüm -gerçekten katılımcılara özellikle sabahın dokuzundan bu vakte kadar zamanlarını, enerjilerini buraya ayırdıkları için. Eminim bu işe gönül verdikleri için, bu işi önemsedikleri için buradalar.

Ve umudum, bundan sonra da bu diyalogun, uluslararası kuruluşlarla, kamu-sivil toplum-üniversite arasında, yerel yönetimler arasında bu diyalogun devam etmesini umuyorum. Çünkü bir tane çözüm yok. Hep çözüm arayışında olacağız.

Eğer bu diyalogu koparırsak, çözümden sürekli olarak uzakta kalırız. Onun için bu diyalogu hiçbir zaman kesmeyelim, her zaman bu paylaşımlarımızı devam ettirelim dileği ile hepinize iyi akşamlar diliyorum. ”